

Oulun hollitupa/pirtti

□ **Kieverikydyistä** kirjoittaa Kotiseudun nrossa 2/87 **Marja-Liisa Ripatti**, Hämeestä kylläkin. Systeemi on kuitenkin ollut sama kaikkialla, ja matkustaminen — samanlaista. Kirjoittaja aloittaa huomauttamalla, että tähän matkustustapaan liittyviä muistoja on usein leimannut jonkinlainen romantiikan hohde. Sitten hän palauttaa mieleen, millaista oli matkustaa kyytikärryillä. Näin **Zachris Topelius** npi aikoinaan: "—kyytikärryt? Kalu, jossa huhmaren, tamppumyllyn ja hullun hevosen (velocipedin) avut ovat yhdistyneet."

□ **Kaksi** tavallista pyörää, akseli välissä, ei jousia, laudallinen puuistuin, ehkä kankeat puuresorit. .Entä sitten yöpymiset kievareissa, hollituvisa! Vahinko, että en muista luultavasti ainoita hollikyytejäni tai kyytiäni, sillä ainakin kesäkuussa 1922 olen ollut sellaisessa kyydissä matkatessani Suomussalmelle. Ensin Muhokselta Vaalaan, sitten Kajaanista Suomussalmelle päin. Muistan vain, miltä tuntui ja varsinkin haisi, kun päästiin jatkamaan jauholasissa olevalla kuorma-autolla.

□ **Sillä** matkalla olen varmasti yöpynyt ainakin kerran kievarissa. Ollessamme sitten hiihtäen matkalla Suomussalmelle, siitäkin jo kohta puoli vuosisataa, löysimme kerran entisen kievarin ja Puolangalla yövyimme kievarissa tai ainakin juuri sellaisessa kuin kievarit olivat olleet. Mutta me emme tarvinneet hevosta.

Mielenkiintoista artikkelia lukiessani — tasaisesti kiitävässä Kalajoen-Kokkolan pikalinja-autossa! — opin, mistä nimitys hollikyyti juontaa. Samoin minulle kirkastui käsite hollitupa. Ripatti kirjoittaa: "Säännölliseen kuljetukseen eli hollikyytiin talot joutuivat lähettämään manttaalilukunsa mukaan yhden tai useampia hevosia ajokaluineen ja miehineen odottamaan."

□ **Kestikievarissa** (gästgavare, gästgavaregård) piti olla vierastupa kamareineen, talli ja vaunuvaja. Yöpyminen oli maksullista, jos halusi yöpyä vierashuoneessa. Säätyläismatkustajia varten kievarissa oli herrainpuoli, jossa saattoi olla 2—3 kamaria. Vierashuoneen lisäksi oli tupa, jonka seinällä oli taksa. Lisäksi saattoi olla erityinen hollitupa, jossa hollikyyditsijät odottelivat kyytiinlähtöä. Varattomat kulkijat saivat maksutta yöpyä väentuvissa. Jollei erillistä hollitupaa ollut, majoitettiin hollimiehet tupaan. Pääsääntöisesti pitänee kerrottu paikkansa Oulun lääninkin osalta!

□ **Oulussa** hollisana liittyy tietääkseni kahteen paikkaan, virallisesti Hollihakaan, epävirallisesti hollipirttiin. Ja se hollipirtti minuakin on joskus aprikoittanut.

Hollipirtillä tarkoitan fiskaalin pirttiä, jolla tarkoitan Heinätorin koulun vanhaa puurakennusta, Kirkkokadun varrella. Siinä pikku talossa, jos lie alkuun ollut näinkään iso, aloitti syksyllä 1874 Hei-

nätorin kansakoulu, toinen Oulun kahdesta ensimmäisestä kansakoulusta. Fiskaalin pirtiksi sitä on kutsuttu omistajansa mukaan: kaupunginviskaali **Abraham Lundahl**, 1801—58, josta tuli Oulun fiskaali 1837.

Luen juhlaulkaisusta Sinun kaduilla koulutie, että Lundahl sai tämän tontin lahjaksi kaupungilta ja että perikunta Abrahamin kuoleman jälkeen möi sen takaisin lahjoittajalle. Talossa oli suuri pirtti, kamari ja eteinen. Rakentamisaikaa en tiedä. Lundahl kai vuokrasi pirttiä, itse hän asui keskikaupungilla. Vuokrasoi kievarinpitäjälle, ja oliko se jo ollut hollipirtti tai tuliko siitä se Lundahlin aikana, jää tietymättömiin.

Hämeessä hollitupa, täällä pirtti! Alussa selostamani perusteella päätelen, että ehkä Oulun kievarinpitäjän hollimiehet odottelivat Heinäpäähän pirtissä ajojaan hevosten odotellessa vuoroaan Hollihaassa, ainakin kesällä. Lienevätkö tallit olleet samassa pihapiirissä!

Sana hollisana ei ole yksiselitteinen, vaikka selitykset näyttävät olevan samaa sukua. Holli oli matka majatalojen välillä. Holli oli kyydinpitovuoro ja hollisana oli itse kyyti: ajan hollisana, matkustan hollikyydillä; olen koko viikon ollut hollisana enkä kertaakaan kyydissä. Nykyruotsissa sanaa vastaa häll, hällskjuts = hollikyyti, muinaisruotsissa hald (skjuts).

Pääsinpä jotenkin hollille!